

«NØKKELEN TIL FRIHET»

- et kriminelt dagsaktuelt realfagsspill!

Det er mange nyvinnende aspekter rundt brettspillet «Nøkkelen til Frihet». Vi har i fellesskap på Bastøy utviklet et læringsfremmende spill som omfavner fagområdet realfag i den ene enden og kriminalitet/kriminalomsorg/soningsforhold i den andre. Spillet har blant annet sjansekort med realfaglige spørsmål som svares på for å komme seg gjennom spillet fra lukket til åpen soning. Samtidig kan spillet ha både en preventiv og informativ funksjon via oppbyggingen av spillet som gir innsikt i lovbrudd, straff og soning.

Både design, funksjonalitet, brukervennlighet og det tverrfaglige samarbeidet er innovativt i utviklingen, produktet og produksjonen av dette brettspillet.

Prosess og fremdrift

Helt fra oppstartsfasen til ferdig resultat har det vært en kreativ prosess som har krevd en fokusert samhandling mellom alle involverte. Campen har i høy grad vært drevet av innsatte ved butikken, kjøkkenet og husfedre - sammen med ansatte fra arbeidsdrift, skole og bibliotek. At biblioteket er involvert, er en ny samarbeidspartner i innovasjonssammenheng hos oss. I tillegg til at alle har tatt et stort felles ansvar, har det også vist seg en bred kompetanse hos hver enkelt, og vi har fått frem i lyset de faktiske ressursene som er på øya hos både menneskene og i omgivelsene. Alle deltagerne har vist meget høy arbeidsmoral og utholdenhet gjennom hele prosessen – her har det blitt arbeidet «døgnet rundt».

Nyskapende spillbarhet

Spillerne skal ved hjelp av realfagskunnskap starte i fangenskap og ende i frihet.

Spillet bygger på en større andel valgfrie variasjoner enn vi tidligere har sett i brettspill. Vi har laget to brettspill i ett, og med fire ulike spillvarianter (spillemåter). Basert på antall spillere, alder og kunnskapsnivå kan man velge om man vil spille ett eller begge brettene. Det er gjort en tilpasning i forhold til yngre spillere ved at man kan kaste terning for å slippe å svare på vanskelige spørsmål. Vi har også produsert en ny type terning. Her er «øynene» byttet ut med JA- og NEI-muligheter. Denne terningen fremhever konsekvensen av å benytte seg av «urene» metoder og dårlige valg – ved at det er fem muligheter for NEI og ett for JA på terningen. Det gjenspeiler også den følte virkeligheten for de som soner.

Med spillet følger det en QR-kode til låten «Mennesker i bur». Denne kan streames og er laget av innsatte i campen. Låten handler om innsattes opplevelse av frihetsberøvelse, personlig utvikling og vilje til endring. Dette forsterker spesielt spillets forebyggende funksjon og er til ettertanke.

Noen av kortene som trekkes, inneholder QR-kode som man må gå inn på for å finne svaret – det gir anledning til å lese mer om realfaglige emner, kriminalomsorg, ulike fengsler, opplæringsmuligheter i fengsel og Kriminalomsorgsdirektoratet.

Når det gjelder salgsmuligheter vil det gjennom en annen QR-kode i regelheftet bli knyttet en henvisning til Bastøys hjemmeside, og deretter direkte inn til en presentasjon av spillet – også der med en egen låt som beskriver elementer i spillet. Her kan man også kjøpe/bestille brettspillet.

Tanke og design

Prototypen til «Nøkkelen til Frihet» er i sin helhet produsert i Bastøy fengsel. Spillebrettet er av to deler hengslet sammen som en koffert og laget av treverk, en råvare det er tilstrekkelig av her. Spillebrettet er gravert utenpå og inni ved bruk av lasergravering. Spillebrikkene er produsert ved hjelp av 3D-printer på skolen, og layout er designet i Photoshop. Der er også de ulike kortene designet, og de er printet ut på tykt papir og laminert. Designet av spillbrettet med forside, lukkede fengsler og kart over øya med innlagte veier, er lasergravert på treverk og har et detaljert fotografisk uttrykk samtidig som det har et smakfullt og eksklusivt preg.

Hele spillet kan eventuelt også produseres i papp. Det er underveis i prosessen tatt kontakt med ulike trykkerier, både inne i og utenfor fengsler, for å innhente priser og ideer for utførelse. Spillet kan enten produseres i sin helhet på Bastøy, eller f. eks. kortene kan produseres av andre. Dette kan gi en ny mulighet for samarbeid mellom fengsler, og er også beskrevet med tall i forretningsplanen.

Ved fremtidig produksjon kan «Nøkkelen til Frihet» føre til økt variasjon i sysselsettings-tilbudet på Bastøy (spesielt er det behov for dette til grupper som ikke kan delta i annet, mer fysisk krevende arbeid), arbeidstrening samt øving innenfor sosial kompetanse - slik vi har opplevd under denne prosessen. Vi har opplevd kreativitet, fokus, nøyaktighet og praktisk utførelse som kan komme til nytte også etter soning.

Innholdet (spørsmålene) på sjansekortene kan suppleres etter hvert, og kan også tilpasses ulike brukergrupper. Videreutvikling kan gi egne pakker passende for de som er lokalkjente, de som er spesielt flinke i realfag allerede el. l.

Muligheten for å starte spillet i lukket fengsel, gå videre til åpent og deretter ut i frihet gir både læring og anledning til en lang økt med spill. Samtidig med nyskapende spillbarhet med flere spillvarianter beskrevet over, er dette et brettspill vi ikke har sett tilsvarende tidligere.

Affeksjonsprodukt med fortjeneste

Forretningsplanen viser muligheter for økonomisk overskudd som kan gi flere sysselsettingsmuligheter og som styrker samholdet på øya. I tillegg til salg via Inspiria Science Center, kan innsatte og ansatte kjøpe «Nøkkelen til Frihet» til eget bruk og som gave. I tillegg til salgskanaler og potensielle kunder som nevnes i forretningsplanen, kan spillet også selges til besøkende og spesielt på den årlige «Åpen dag». Dette kan bli gaven du ønsker å kjøpe når du skal i 50-årsdag til «en som har alt». Brettet kan også på enkelte detaljer håndkoloreres og signeres med innsatt-nummer om ønskelig (setter ytterligere fokus på at innsatte oppleves som et nummer i rekken, og gir trening i tallforståelse). Dette vil øke verdien av spillet også som suvenir. Vi har oppdaget en samfunnsnyttig og pedagogiske funksjon ved spillet med tanke på at det kan selges og brukes i undervisningssammenheng i

**Bastøys bidrag i kategoriene «Mest innovativt produkt» og «Best design»
Nasjonal innovasjonscamp i kriminalomsorgen 2017**

skoler (spesielt samfunnsfag og realfag), i fengsler, institusjoner og biblioteker. Dette i tillegg til at det er familievennlig og konkurransepreget.

Spillet berører debatten om ulike typer soning og soningsforhold samtidig som det stimulerer til nysgjerrighet innenfor realfagskunnskap.

Sidekantene på spill-kofferten kan lasergraveres med firmalogoer/navn – dette gir ytterligere mulighet for inntjening ved å få betalt for reklameplass.

Åpning for regional tilrettelegging

Produksjonen av spillet kan gjøres på de ulike avdelingene på Bastøy, men kan også bli et samarbeidsprosjekt mellom flere fengsler. Selv om hovedmålet er egenproduksjon og levering direkte fra Bastøy, kan vi kjøpe tjenester av hverandre. Trykking av kort i ett fengsel og produksjon av brett og figurer i et annet er eksempler på dette.

«Nøkkelen til Frihet» kan tilpasses til bruk ved andre fengsler rundt om i landet også – vi kan endre på fengselsnavn og spørsmål og brikker.

Alt på ett Brett!

Vi har produsert et spill som krever kunnskap i realfag og som stimulerer til læring innen flere fagområder. Nøkkelen til frihet samkjører et realfaglig emne og et alvorlig tema på en snerten og innovativ måte.

